

Negatív érzelmek az esztétikai befogadásban

Az *nCognito* első évfolyamát a negatív érzelmek esztétikai befogadásban betöltött szerepének szenteljük és jelen számunk középpontjában a félelem és a hozzá kapcsolódó kognitív mechanizmusok és érzelmi folyamatok állnak. Az általános emócióelméletek alapvetése szerint a pozitív érzések elősegítik a közeledő magatartást, a negatív érzések viszont a távolodást, kitérést és elkerülést támogatják. Ez az elképzelés azonban nem érvényes az esztétikai befogadásra; az erre vonatkozó tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy a negatív érzelmeket kiváltó esztétikai tárgyak kifejezetten vonzzák a befogadót és növelik az esztétikai élmény intenzitását. Úgy tűnik, hogy itt a negatív érzés összefonódik az élvezettel, sőt annak kifejezetten a forrása is lehet. Egyes magyarázatok szerint a negatív érzelmek jelentős hatást gyakorolnak a figyelem és memória területeire, amelyek az esztétikai befogadás során is jelentős szerephez jutnak.

Az a körülmény, hogy egy érzelm negatív vagy pozitív értékelést kap, ezen túlmenően természetesen még szubjektív megítélés alá is esik, és változatos képet mutat az érzelmek széles skáláján. Nem lehet egyes érzelmekről, így például a félelemről általánosságban véve kijelenteni, hogy negatív érzelm, hiszen a félelemként azonosított fiziológiai és kognitív változások egyéntől függően okozhatnak kifejezetten örömteli érzést (kellemes borzongást) vagy kellemetlen, elkerülendő érzéseket is. Az érzelmek valójában komplex, számos komponensből álló testi és elmeállapotok, sőt, nem is állapotok, hanem olyan folyamatok, amelyek – az inger észlelésétől a cselekvési motiváció megjelenéséig – számos változást foglalnak magukban.

Jelen számunk szerzői a félelemmel kapcsolatos elméleti kérdéseket olyan művészeti formák befogadásával kapcsolatosan vizsgálják, amelyek alapját irodalmi elbeszélések, a filmes narráció, illetve a digitális játék interakciója által formált történetek képezik. Véleményünk szerint a különböző mediális-strukturális jegyek, műfaji konvenciók, elbeszélésmódok, történetelemek és karakterek együttesen és összetett módon alakítják a befogadói érzelmek általános mintázatát, amelyet ezen túl még recepciótörténeti és kulturális tényezők is meghatároznak. Ugyanakkor ez a hatás megfordítva is igaz lehet, hiszen ebben az összetett feltételrendszerben egyes negatív érzelmekre tekinthetünk műfajkonstituáló érzelmeként, hiszen érzelmek médiumoktól és műformáktól függetlenül is meghatározhatják bizonyos típusú narratívák (horror, tragédia) jellemzőit. Válogatásunkban közölt cikkek a negatív érzelmek kapcsán egyaránt vizsgálnak műfaji és mediális alapkérdéseket, illetve árnyalt megközelítésben tárgyalják az érzelmek szerepét speciális műformák, valamint elbeszélésmódok és -technikák befogadásának viszonylatában.

A szerkesztők